

SMARTINSKI VESTNIK

GLASILO DOMOBANCEV
IN DRUGIH PROTIOKMUNISTIČNIH BORCEV

II. LETO

San Martin, 1. oktobra 1952

Štev. 2

NEZRUSLJIVA VELICINA

V čem je veličina domobranstva, ki jo tako iskreno ponovno povdarjamo! Li je v tem, da se je naš narod v obrambo samega sebe in najvišjih dobrot: Bog, narod, dom — dvignil z neslutnim pogumom, vztrajnostjo in žrtvami! Da je v tem, a to še ni vse! Poglejmo to vprašanje globlje! Misel nam gre nazaj za sto in sto let, na čase, ko se je naš narod po prihodu v Evropo naselil v današnje slovenske pokrajine, v času, ko je Slovenec z drugimi narodi stopal v krščanstvo, v največjo nadnaravno in kulturno silo, v čase, ki so nam mili kot povest o naši domači hiši in življenju naših očetov: na kneza Rastislava, na Koclja, Svetopolka, v slovenski hiši Panonija in Karantanija! Že takrat gledamo nezavisne domače slovenske polke pod domoćimi poveljniki v obrambi vere oznanovane po slovanskih blagovestnikih in obrambo domače zemlje in ljudstva proti nenasitnim Nemcem. Še bolj pa so se pomnožili napor domaćih knezov in njihovih armad, ko je udrl v Evropo mongolski Oger in zabil za vedno klin med severne in južne Slovence. Glej v onih davnih časih slovenske polke v obrambi domovine in vere. Kolikokrat mi je prihajala na misel nanje, ko sem gledal kot iz jekla vlite domobranske vrste.

Potem pa zgodovina zagrne temno kopreno nad našim polki! Da! Konča se široka pot slovenske državne samostojnosti, začne se strma, ostra steza skozi našo nadaljno narodno zgodovino. Toda narod ni preminul, četudi morajo njegovi sinovi korakati v tujih polkih, pod tujimi poveljniki, za interese gospodarja-tujca — Nemca, Laha in Ogra!

Pa so le prišli tudi v teh temnih časih trenutki, ko se prikaže pest slovenskega fanta — borca: Spet so vdrli Mongoli iz Azije — Turki v Evropo. Nad 200 let so črpali Slovincem premoženje, odpeljavali njih sinove in hčere, uničevali našo zemljo. Cesarji — Avstrijci, naši takratni gospodarji, so gledali na svoje varstvo, na naša mesta in vasi pa ne! Pa glej jo slovensko armado v okopih, na taborih, v cerkvah, trdnjavah, kako podijo ogabnega Azijata s svojih selišč, da ohranja svoj dom, vero in narod! — Ko ta ode, se zašibi hrbet slovenskih tlačanov pod udarci nemških valpetov in graščakov, dvigne se, Ilija Gregorič in Hrvat Matija Gubec jih vodita.

Sami si kujejo orožje, sami si poveljujejo — petelinovo pero za klobukom in zimzelen v prsni gumbnici označuje njihov odred — jih vidiš slovenske fante in može borce za socialno pravičnost. Jih vidiš v 16. stoletju v obrambi katoliških cerkva in družin proti protestantovskemu udoru v Slovenijo! Da, v turških napadih, v graščakovih krivicah, v krivoverskem vdoru, se slovensko ljudstvo samo organizira, se vojskuje, pada, zmaguje! — Potem pa razpotaknjeni po nemških, talijanskih in madžarskih stotnijah trpijo naši borci za interese tujca — toda zavest lastne moči ne umrje! Prešla so stoletja in 1914 je zatrobil bojni rog na prvo svetovno vojno. Koliko žrtev, krivic, trpljenja je slovenski borec preстал v tem svetovnem spopadu, premalo o tem razmišljamo, a ko je prišla krivica do vrha, se zaiskri, da se jasno spet vidi slovenskega borca in njegovo samozavest, pogum in neustrašnost — vojaški upor proti Nem-

cem v Judenburgu — upor proti oholemu fašizmu — Bazovica, da je odjeknilo močno po celi Evropi: Slovenski narod hoče živeti! Po slovenskih fantih-borcih se je ukresala značilna iskra! Prišla je druga svetovna vojna! Država, ki je bila vsa naša nada in bodočnost, kateri je naš narod zvesto služil, zvesto žrtvoval vse, kar je od njega terjala, je propadla v nekaj dneh! Vdrla sta nasilna okupatorja v slovenske dežele! Spet je moral slovenski borec v tuje polke: Štajerc, Korošec, Gorenjc — nemške, Gorican, Tržačan, Istrijan, Primorec — v italijanske odrede! Še več! Česar naš narod nikdar ni doživel, niti slutiti ni mogel, del slovenskih fantov in mož se je udinjalo krvoločnemu ogabnemu, brezverskemu in brezdomovinskemu protinarodnemu komunizmu, ki je dogovorjen z okupatorjem hotel našo zemljo, našo dušo! Tako strahotnega položaja, kot ga je imel naš mali narod takrat, ni imel nikoli noben velik narod. Oh narod ljubi, slovenski, zginil boš, strli te bodo! Pa pogledj, dvigajo se: Rastislav, Kocelj, Svetopolk, njihov duh zaveje po naši domovini, srca so kot poživiljena, slovenske duše polni nesluten pogum in glej jo — Vaško stražo, ne vpraša za plačilo, kaj še! Ne za obleko, hrano, stan — le za puško povprašuje in že koraka na okope, bunkerje, v boj za vero, dom, varnost in življenje svojega naroda. Pa groza — svetovni komunizem mnogih narodov Evrope in Azije po svojih prodancih že na slovenskih tleh kaže svoj ostudni obraz, verolomni Lah že izroča tem svojim tihim skrivnim zaveznikom slovenske vasi, mesta, oh narod, gorje ti, po tebi je, — ne ali ne vidiš kako strumno maširajo železni slovenski domobranski bataljoni in drugi protikomunistični odredi v grozo in poplah sovraga! Tuji rodni bojovníki jih občudujejo, med komunisti je geslo: „pred domobranci in soborci beži, ne sprejmi borbe z njimi“. — Naši pa na odmoru in na pohodu, v bunkerju in na bojni črti, pred bitko in po boju, le pesem, dovtipi, stisnjena pest in odločen pogled! Padajo, a pogum čudovito raste! Da, da! Ti bataljoni so cvet našega naroda in še več, so cvet evropskih narodov! Pa je prišlo, kar ne bi smelo nikdar zgoditi: Združeni zavezniki, domala cela Evropa in USA so sprejeli

komuniste in zaveznike in jim dali varstvo in vso pomoč! V tem času so se pa naši bataljoni domobrancev in soborcev prostovoljno umaknili s slovenske zemlje, da se pripravijo za nove spopade, ne meneč se, koliko je njih in koliko je njihovega sovražnika! Tedaj pa je vstal Judež Iškarijot in se domenil z gostitelji, ki so naši vojski obljubili prostost, varstvo in streho, so ves ta cvet izročili komunistom v Jugoslaviji, ki so domala vse poklali, pa še pred mrtvimi so imeli strah, da so z ekrazitom razstrelili njihova grobišča. Spet zagrne našo domovino gost mrak. Fantje domobranci in protikomunistični borci, ni li ta slika resnična, kdo ji more odvzeti le eno besedo! Ni li ta slika tako lepa in priznana polna, da bi jo lahko pripel kot blestečo zvezdo na prsa najslavnejšega borca stoletne zgodovine! Li vidiš, kako si je utirala naša slovenska armada pot skozi goščo po strmih stezah, vrtoglavih vzpetinah in nevarnih ovinkih, čez grmade mrličev, lastnih in tujih, da je prehodila pot 1200 let do danes! Li vidiš njeno neporušljivo veličino! In tej armadi ni konca in ga ne bo! Prišli bodo dnevi, ko bodo postrojeni slovenski bataljoni marširali v naši mili domovini v obrambo vere, naroda in doma! Verujte bratje in sestre trdno, da bodo prišli!

Fantje domobranci in protikomunistični borci, na tej sliki ste tudi vi! Povezimo se tedaj: Z mrtvimi soborci z vedno živim spominom, s pristrčno ljubeznijo v srcu, z nezlomljivo zvestobo v duši! Vse žive pa zberimo, kjerkoli kdo od nas v inozemstvu živi.

Začutimo kot nekdanj: tisoč mož, pa je bil kot en korak, tisoč src, pa je bil kot en prijatelj zvest na življenje in smrt, tisoče borcev pa smo bili kot en sam slovenski orjak! Na to srečno bodočnost pa zapojmo:

Hej Slovenci,
naša reč slovenska živo klije,
dokler naše srce za naš narod bije.

Živi, živi, duh slovenski,
bodi živ na veke — —

Grom in peklo naj pogrezne,
tega, kdor odpada!

NASI BORCI V SVETU

Naš narod kaže v teh letih svetovnega ogromnega dvoboja med kulturnimi silami človeštva in strahotnim komunizmom čudovito žilavost. Kaj kaj nam je ugrabilo dragocenih življenj dvoje svetovnih vojn, še več komunistična revolucija. Kako je naš narod razbit na vse dele zemlje! In vendar! Vsa prelita kri ne utopi idealov — neizrečeno visoki kupi mrličev ne preženejo poguma gledati smrti v obraz — ne, kjer se pojavi protikomunistično bojišče, tam je slovenska pest.

Darko Horn,
v uniformi ameriškega vojaka na Koreji

Skušali bomo tudi to poglavje osvetljevati v Vestniku. Danes nam slika kaže slovenskega borca na Koreji, kjer se bori v prednjih vrstah kot vojak težke artiljerije v severoameriški armadi Darko Horn, znan iz taborišča Senigalia, sin taboriščnega predsednika, bivšega domobranskega majorja g. Petra Horna, sedaj z družino v USA, kjer je tudi mlajši brat Jelko, ki bo nastopil službo v severnoameriški armadi, ko bo Darko odslužil. Slika nam kaže Darka na Koreji, vesel, živahen, kot pač slovenski fant od fare!

En estos años de grandes luchas mundiales en que se está librando la batalla decisiva entre los valores culturales de la humanidad y el terrible comunismo, nuestro pueblo ha dado pruebas inequívocas de admirable fortaleza.

Sin duda las últimas dos grandes guerras nos han arrebatado muchas vidas preciosas, pero mayor número de víctimas aun ha causado la revolución comunista.

¡Es verdaderamente desconsolador pensar en la dispersión de nuestra nación en todos los rincones del mundo! Y sin embargo la sangre derramada es incapaz de ahogar los sublimes ideales que alimentamos en nuestro espíritu. A pesar de los altos montones de cadáveres, se sigue mirando la muerte de frente. Donde asoma el campo de batalla anticomunista, allí también esta intrepido el puño de los eslovenos.

Esclareceremos pues este capítulo en nuestro Vestnik. La foto nos presenta al combatiente esloveno en Corea, luchando en primer línea como soldado de artillería pesada en el ejército norteamericano, Darko Horn, a quien se tuvo oportunidad de conocerlo en el campo de concentración de Senigalia, hijo del presidente del mismo campo de concentración, ex-mayor del ejército de los „domobranci“, Sr. Pedro Horn, que vive ahora con su familia en USA; allí esta también su hermano menor.

Pesnik domobranec Jeruc Dimitrija je izdal v Belgiji, kjer sedaj živi zbirko svojih pesmi. Pod zaglavjem „Domov bi rad“ je posvetil prvo pesem „Molitev“ padlim domobrancem in protikomunističnim borcem takole: Zakaj si zemlji vzel najlepši cvet... Ohrani si me, da jim pojem slavo, vsem tisočem, ki spe v domači njivi... — Ostale pesmi izražajo hrepenje po domu, nekatere so prav fantovske. Zbirko krasi poleg pesnikovega portreta več slik z lepe Gorenjske. Cena 15 pesov. Dobi se v naši upravi.

DEJANJA GOVCRE

S tužne Suhe krajine — Hinje — preidimo na Belokrajino! Mlada družinska mati na argentinski kinti takole pripoveduje: Imeli smo lepo posestvo in živeli za Boga in za naš dom. Oče 45 let star, mati 40, en sin in 3 hčere. Pečali se nismo z javnimi zadevami, imeli prijatelje med domačini in sosednimi Hrvati. V juliju 1942 pa je na nas prišlo po komunistih neizmerno gorje, ki je uničilo našo družino. Oče so s par volmi odšli v oddaljeno večjo vas po cement za hišo. Ko so vse uredili, stopi k njim njihov znanec, češ, Jure, ne vozi po tej strani, pojdi z vozom po oni drugi, bo za te boljše. Očetu se čudno zazdi ta nenaprošeni nasvet, pa se vda — v svojo nesluteno pogubo! Ko pride z vozom na samoto, ga obkoli tolpa komunistov z zahtevo, da izroči njim oba vola in voz, on naj gre z njimi. Sam, brez orožja se oče mora vdati in odpeljejo ga. Sledilo je zaslišavanje, tepenje, muke in obsodba na smrt in kako: Močno, pa zelo ostro steklo so zribali s soljo, nato so zarisali na očetovo golo telo znamenje srpa, na drugem kladiva in še druge komunistične značke. Z onim ostrim steklom so iz živega telesa izrezali kose po črtah srpa, kladiva in na ta način izrezavali kose očetovega telesa. Strašne rane so napolnili s soljo in — hči plane v jok, postoji, briše solze — nato očeta privezali na drevo in izpostavili soncu. Čez čas so zmučenega sneli, ga priganjali, da mora skakati, mu znova na enak način izrezavali kose mesa in spet obesili na drevo ter na novo napolnili rane s soljo! To se je ponavljalo pet dni. Oče so vpili, vpili od strašnih bolečin, da se je slišalo v zelo oddaljene vasi z Brezove Rebri, ki je bila mučilnica, morišče in pokopališče za našo trpečo Belokrajino. Po petih dneh groze, pa so oče izdihnil. Kje so oče pokopani, ali so jih celo razsekali, ne vemo nič. One muke smo zvedeli od očitvidcev. Doma smo imeli velikega psa, zvest očetov spremljevalec, le takrat je ostal pri hiši! Vseh 5 dni je zvesta žival noč in dan tulila, da so sosedje prihajali povpraševati, kaj je to! Ko je šetsti dan pes vendar utihnil — so mati — vedeli nismo nič, kaj se z

očetom godi — zaječali, otroci, očeta nimamo več! Čez 14 dni nato smo želi na naši njivi blizu naše vasi oves: mati, sestra stara 13 let in jaz, stara 14 let! Bilo je popoldne in več sosedov je delalo na polju. Kar zagledam jaz nekaj komunistov iz naše vasi in šepnem materi, da gredo proti nam, mati odgovorijo, ne da bi jih pogledali, „naj gredo, pusti jih!“ V tem se približajo prav k nam! Bili so iz domače vasi! Stopijo k materi z vprašanjem: Čigava ste vi! „Kaj nas ne poznaš, Jože, saj smo sosedje!“ V tem zgrabi drugi mene krepko za roko. Jaz zahtevam, da me spusti, tolovaj pa z drugo roko potegne revolver in ga skuša za strel. Med tem ga udarim po roki, se sprostim in z vso silo zbežim proti naši vasi. On strelja za menoj, a ker menjam smer teka, zdaj sem zdaj tja, me zadene v ramo leve roke. Ne meneč se za rano, bežim domov, da ustavim brata z vozom, ki se je odpravljaj po oves na isto njivo s triletno sestrico, na kar zbežimo vsi trije na varen kraj! Po mojem begu se je krvavo delo nadaljevalo. Z materinim srpom so ubogi revi razrezali ves obraz, jo po vsem telesu ranili in končno s srpom zaklali, 13 letna sestra je dobila 6 strel, 3 v glavo in 3 v prsa. Obe sta obležali na njivi! Naklep komunistov je bil — vso našo družino pobiti še mater, brata, 3 sestre — da se polastijo naše domačije! Jaz sem nato bežala v bližnje mesto k sorodnikom. Eno noč smo pa ostali vsi doma. Še pred 11. uro so komunisti obkolili hišo. Brat in me dve sestri smo se umaknili v podstrešje domače hiše, odkoder smo s sekirami odbijali tolovaje, da niso mogli do nas. Rešili smo se. Dobili pa so našega hlapca; privezali so ga k plotu in ga nato v gozdu dva dni kamenjali, dokler ni revež od bolečin izdihnil. Brat je odšel v Vaško stražo in pozneje med domobrance, mene pa so iz jeze, da sem jim ušla z njive, tolovaji neprestano zasledovali. Uvidela sem, da ni pomoči in ob 4 zjutraj koncem septembra sem preplavala Kolpo — prešla na hrvaško stran, zavita v golo rjuho, prenočila na skednju, ker so me tolovaji še isto noč iskali po vasi — nato sem odšla v Kar-

lovac. — Zamisli se uboga žena ob težkih spominih in nadaljuje — toda Bog je pravičen! Ubijalec matere in sestre je prišel pozneje v roke domobrancev, odpeljali so ga v Ljubljano, kjer je bil redno sojen v zapor! Po zlomu Ita'ije je bil prost, pa je pozneje izginil — ubit od lastnih. Glavni očetov rabelj, poveljnik one tolpe, je zmagoslavno jezdil konja ob zlomu italijansko-nemške zveze proti domu. Žena mu je hitela nasproit z enoletnim sinčkom v naroč-

ju. Sto korakov pred očetom je nenedoma eksplozija ubila sina v materinem naročju. Kmalu nato je le-ta komandant Ilija pijan v gostilni kričal: Jaz hočem še za višjega poveljnika — če ne — pustim komuniste in grem drugam. Z gostilne se je vračal, a se ni vrnil, pobili so ga lastni sokrivniki!

Oče grozovito mučen in umorjen, mati zaklana, ena hči ustreljena, druga ranjena, dom razkopen — tako komunizem preraja človeško družbo!

MATICA MRTVIH

22. Peršič Friderik, Ljubljana, aktivni častnik, dom. poročnik, samski, 30 let star, ujet od partizanov na Slivnici pri Cerknici junija 1944. Odvlekli so ga v Grahovo, kjer so ga privezali za voz in vozili po vasi, da so ga podivjane ženske trgale, pljuvale nanj in zasramovale ter je bil dobesedno živ razrezan na kose.

23. Šilc Janez, Nemška vas, posestnikov sin, domobranec, samski, 20 let star, vrnjen iz Vetrin z Rupnikovim bataljonom v Teharje in tam 1945 ubit.

24. Kuhelj Franc, Dvor, posestnikov padel v borbi leta 1944 pri Turjaku.

25. Matičič Anton, Rakek, posestnikov sin, domobranec, samski, 19 let star, padel na Slivnici pri Cerknici junija 1944. Partizani so nastavili v zapuščenih bunkerje mine, za minometalce, spretno zamaskirane, ki so pod okovanimi evlji domobranca eksplodirale in ga raztrgale.

26. Legan Alojz, Starča vas - Dvor, domobranec, poročen, 42 let star, vrnjen iz Vetrinj v Teharje in ubit.

27. Reven Ladislav, Vhrnika, mehanik, dom. kaplar, samski, star 18 let, iz 7. ete v Grosupljem, vrnjen iz Vetrinj v Teharje in ubit.

28. Novak Anton, Lopata-Ilinje, domobranec, samski, 21 let star, vrnjen iz Vetrinj v domovino in ubit v Koveškem Rogu.

29. Jakoš Jože, Stari trg pri Rakeku, domobranski nadporočnik, samski, 24 let star, padel v borbi za Črnom vrhu pri Idriji 6. oktobra 1944 in bil po smrti vsled svojega junaškega zadržanja povišan v nadporočnika. Po njem se je tudi imenovala 1. četa S. N. V. Z.

30. Žitnik Alojzij, Grosuplje, posestnik, oče 3 otrok, star 51 let. Leta 1946 se je na prošnje svojcev, prevaranih od komunističnih oblastnikov in njih lažnivih zagotovil vrnil iz taborišča Spittal ob Dravi v domovino. Po prekoračenju meje pa je bil že takoj na Jesenicah mučen in ubit.

31. Žitnik Jakob, Grosuplje, orožniški narednik, dom. narednik-vodnik, inštruktor v podčastniki šoli v Mostah, samski, star 40 let, vrnjen s 1. transportom iz Vetrinj in ubit.

Poročnik Peršič Friderik

32. Matkovič Anton, Čurile-Metlika, posestnikov sin, domobranec, samski, 24 let star, vrnjen v Teharje in tam ubit.

33. Moravec Miloš, Rakek, dijak, samski, star 19 let, vzet iz transporta internirancev konec junija 1942 na postaji Verd. Ker bi moral položiti maturitetni izpit ni hotel ostati pri partizanih, vsled tega je bil ubit v Iški julija 1942.

34. Jurček Janko, Borovnica, posestnikov sin, domobranec, samski, star 21 let, vrnjen iz Vetrinj v Teharje in ubit.

35. Krvin Franc, Ljubljana, štabni narednik S. N. V. Z., poročen, star 58 let, zajet maja 1945 v Trstu in ustreljen.

36. Mrak Franc, Št. Jernej, dom. nadporočnik, poveljnik 34. čete, samski, 27 let star, ubit pri gori Peci junija 1945, ko je poskušal skrivoma priti v domovino.

37. Škufca Ciril, Klopca-Dvor, posestnikov sin, domobranec, samski, 21 let star, padel marca 1945 v boju pri Novem mestu.

38. Škrbe Jože, Žužemberk, samski, 42 let star, vrnjen, ubit v Teharjih.

39. Rebolj France, doma iz Krke, samski, 24 let, vrnjen, ubit v Teharjih.

40. Primc Anton, iz Broda pri Dvoru, dom. narednik, poročen, oče 3 otrok, 33 let star, po razpadu 1945 doma ujet in tudi tam ubit.

41. Černič Ivan, iz Stavče vasi, domobranec, samski, 20 let star, vrnjen, ubit v Kočevskem Rogu.

42. Dremšek Feliks, iz Mačkovca, domobranec, samski, 31 let star, vrnjen, ubit v Teharjih.

Domobranec Šilc Janez

PRED 10 LETI -- SEPTEMBER 1942

V noči od 2.-3. partizanski napad na Vaško stražo v Starem trgu --- Loška dolina.

9. september. prihod Vaških straž v šentjernejsko dolino.

V začetku septembra nastanek Vaške straže v Grahovem na Notranjskem.

17. septembra ustanovitev postojanke Vaških straž v Gracarjevem turnu pod Tolstim vrhom, pod poveljstvom poročnika Milana Kranjca.

V noči od 18.-19. septembra napad na Vaške straže v Topolu, Otavah, Dobcu, Bezuljaku in Selščku na Notranjskem.

V noči od 20.-21. septembra neuspeli partizanski napad na postojanko Vaških straž na Dolžu.

20. septembra ustanovitev Vaške straže v Hoterdšici.

27. septembra ustanovitev Vaške straže v Borovnici.

28. septembra ustanovitev Vaške straže v Rovtah.

M. RADOŠ:

PODRTI KRIŽ

(ZA DESETLETNICO VAŠKIH STRAŽ V BELI KRAJINI)

Za Oštercem se je prebudilo mlado poletno sonce. Parkrat je pomižiknilo, pokukalo nad kuštravo glavo gospodarja vseh križevskih vrhov in razsulo po bukovih slemenih Gorjancev šop svojih žarkov. Zlati prameni so se enakomerno spustili proti Rebrinam in slednjič poljubli mogočni Evharistični Križ ter obsijali ves holmec.

Pomelarja: Jure, belokranjska grča pri šestdesetih in njegov sosed Marko, krepkovzraščan fantina, pri osemnajstih, oprtana s precejšnjima bremenoma žitne zmesi, ravnokar kreneta z vozne poti na stezo, ki vodi mimo Evharističnega Križa na holmcu „Na Rebrinah“; namenjena sta v mlin na Brod. Pešačita molče, le ptičje žgolenje jima drobi v korake. Spotoma nabereta nekaj poljskih cvetlic: zvončkov, kresnic, marjetic in ivanščic, natrgata z grmov napol razcvetelih cvetov in popkov, pe še iz mej nekaj zimzelena. V kratkih presledkih se ozirata, če jima morda kdo ne sledi.

„Ni ju za nama,“ pretrga šepetaje Marko blizu vrha molk, „odrinila sta v smeri proti Čemerniku. Ali ste ju poznali, stric?“

„Ne! Kdo pa naj spozna vso to kosmato in prnjavo golazen, ki se sedaj klati po naših krajih in meša ljudem pamet — slepcem?“ zaskrbljeno odvrne Jure in obmolkne.

Na severni strani Na Rebrinah je košatilo svoje senčnate veje nekaj močnih bukev. Pod njimi je nudila močna hrastova klop utrujenim telesom prijetno senco in sladek odpočitek ter zdravim očem razkošen razgled. Naša znanca se poslužita obojega. Na klop razprtata svoji žitni bremen, pohitita s svojima šopoma rož nekaj korakov k Evharističnemu Križu, v glinastih posodah zamenjata ovenele rože s svojimi svežimi in se vrneta k počivališču.

Kot da bi s Križa gledala, z očmi pijeta in z dušama uživata panoramo — Belo krajino —, ki je kakor pisan pušelj vložena v veliki vazi: — med Gorjanci, kočevskim hribovjem, modrikastosrebrno Kulpo in ostalo Hrvaško — pred

njima: Ravnine in ravnice, z njivami in njivicami, doline in dolinice, gozdove in gozdike, soteske in soteskice, vasi in vasi z vrtovi in vrtički, gredami in gredicami, pobočja in rebri z velikimi in majhnimi vinogradi z belimi zidanicami in lesenimi hišami, domovi belokranjske „božje kapljice“. Kakor beli trakovi in svetle niti prepletajo to raznoliko mnogoličnost ceste, pota, steze in stezice. Ves ta mnogobojni pušelj pa je Vsemogočni povezal z modrikastosrebrnim trakom belokranjske reke Kulpe. Po tem pušljcu se pasejo kakor runasti ovni in bele ovce z jagnjeti beli in sivkastobeli kamni, ki imajo svoje korenine do pekla. Da bo pušelj še bolj mikaven, so verni Belokranjci potaknili po njem v svoj ponos lepe cvete: svoje cerkve s proti nebu kipečimi visokimi in razčlenjenimi zvoniki, kapelice in sveta znamenja in križe.

Kot najlepša cveta so zatakneli za modrikastosrebrni trak svoje Kulpe dva: tu enega — trodelni cvet žalostne Matere božje pri Treh Farah — (tri cerkve obzidane z enim zidom), tam na skrajnem jugu Bele krajine pa drugega: na visokem žežlju pri Vinici: božjepotno cerkev žeželjske Matere božje.

Temu pušljcu pa so v zaledje kot za krono in za stražo nad vso Belo krajino postavili verni Radovčani na Rebrinah mogočni Evharistični Križ.

Jure in Marko se ne moreta pušljca do sita nagledati; preveč slikovit je za enkrat. Kulpa je še daleč. Doma bodo težko čakali na moko. V mlinu na Brodu pa meljejo le tistemu prej, ki prej pride. Oprtata se torej in ubereta pot med vinograde, travnike in njive v dolino... vsa zamišljena, vsak v svoje misli.

Sonce je že odrinilo kos svoje obnebne poti od iznad Ošterca, prekoračilo Križovce in se bližalo nad Vinomer. Naša znanca pa še vedno molče, vsak zatopljen v svoje misli, pešačita mimo Vinomerja skozi stelnike, po katerih naredko rastejo mlade, po belokranjsko oblečene, vitke breze. Stalno imata v pregledu vso bližnjo okolico.

(Se bo nadaljevalo)

STRAHOTE TABORIŠC

Razpad Jugoslavije leta 1941 je pogljal Slovenijo pod okupacijo njenih stoletnih sovražnikov: Nemcev, Italijanov in Madžarov. Takoj po prvih dneh zasedbe so Nemci začeli izvrševati svoje načrte glede ponemčenja zasedenega slovenskega ozemlja. Vse količkej važne, vplivne in narodno zavedne ljudi so z bomo osebno prtljago nasilno deportirali v Srbijo. S tem so hoteli odstraniti slovenski živeli, ki bi bil poleg tega še preseljen na Westfalsko. V prazne slovenske domačije pa bi naselili čistokrvne Nemce. V ostalih delih Slovenije pa se je položaj razvijal drugače.

Pasivno in sovražno zadržanje prebivalstva napram laškemu okupatorju v „Provincia di Lubiana“ je slednjemu povzročala težke skrbi. Komunisti so znali izrabiti masovni odpor ljudstva za svoje naklepe. Preko svojih skrivnih celic namreč so pozivali slovensko prebivalstvo na odpor proti Lahom, kar je bilo zlasti uspešno z gesli o nacionalni svobodi in četništvo. Tako so kaj kmalu dobili v svoje mreže nekatere nac. zavedne ljudi, zlasti še mladino vzgojeno v jugoslovenskem duhu. Tem vabam mladina ni mogla odoleti ter se je tako oprijela komunističnega stržena. Romantična konspirativnost, razne funkcije, vohunjenje in slepa ubogljivost je dala komunistom veliko udarnost mladinskega zanosa.

Takozvana O. F. pod vodstvom komunistov je tako dan za dnevom naraščala in se utrjevala. Vsi oni, ki so videli v njej nevarno zlo, radi revolucionarne usmerjenosti, so bili ožigosani kot izdajalci naroda. Kaj kmalu so se pojavili skrivni letaki, tajni sestanki, napisi po stenah, temu pa so sledili atentati na železniške proge in napadi na izolirane laške postojanke. Lahi so začeli radi tega umikati vojaštvo v večje utrjene kraje ter tako prepuščali cele pokrajine v oblast razbojniškim komunističnim tolpom. Vedno večja kontrola

in represalije z okupatorjeve strani, kakor tudi brezvestna komunistična propaganda in teror sta rodili uspeh: vsa dotlej v širjenju podzemskih brošur in letakov zaposlena mladina je na ukaz komunistov odhajala v gozdove ter tako številčno in udarno večala za komunistično revolucijo določeno vojsko. Spoznamo z italijanskim strahopetnim okupatorjem so vprizarjali komunisti fingirane napade na njih vojaške posadke. Na te „napade“ so Italijani odgovarjali z „akcijami“ proti nezaščitenemu in nedolžnemu domačemu slovenskemu prebivalstvu. Običajno so Lahi več dni popreje dvignili alarm, da so se partizani v gozdovih pravočasno umaknili in nato so italijanski odredi „udarili“ na prestrašene vaščane. Pri tem so slepo pobijali prebivalstvo, preostale moške pa so odvedli s seboj kot „ujetnike“ v dokaz uspelega napada. S takimi postopki z ene kot druge vojujoče se strani se je položaj poostroval do skrajnosti.

Okupatorske oblasti so imele v vidiku veliko „ofenzivo“ ter so vsled tega sklenile, da pobere vse moške. Začelo se je masovno zapiranje v mestih in podeželju. Tako pobranim moškim pa so priključili one iz „očiščevalnih“ akcij. Brez vsakršnega zaslišanja so jih navadno takoj strpali v živinske vagone ter jih odpeljali v transportih v pripravljena koncentracijska taborišča po Italiji. Skupno so naložili okoli 32.000 Slovencev in jih internirali v Gonarsu, Viscu, Chiesannovi (Padova), Reniciju, Rabu in Ustici, kakor tudi po manjših taboriščih in zaporih. (Se bo nadaljevalo)

V nedeljo, 7. septembra se je obhajala v župni cerkvi v Temperley obletnica dne 6. septembra 1946 tragično preminulega generala g. Leona Rupnika, gen. inspektorja slovenskih domobrancev. Udeležilo se je sv. maše tudi mnogo domobrancev. N. v m. p.!

List Šmartinski Vestnik izhaja mesečno. Razpešava se po osebni propagandi ali po želji tudi po pošti. — Stanje 1 pesos, za Kanado in U. S. A. ½ dolarja, za ostale pokrajine tej valuti primerno. — Letno naročnino objavimo koncem leta. — Fantje, dekleta, zlasti domobranci javite se za razpeševanje Vestnika. — Uprava: Calle de los Derechos de la Ansianidad 130, Gral. San Martin FCNGSM., Prov. Buenos Aires. — Tiska tiskarna Federico Grote, Montes de Oca 320